

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo-//nis Episcopi Hal-//berstattensis De
Chri//stianarum rerum memoria li-//bri decem**

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1531

VD16 H 224

Liber X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29805

HAYMO DE CHRISTIA.

lentes cum exultatione illud Psalmistæ in auribus p-
fani principis: Confundantur omnes, qui adorant scul-
ptilia, & qui confidunt in simulacris suis. Vnde ille ad
iracundiam promotus, Christianos incarcerat & in-
fert martyria, cōminatus maiora tormenta post belli
victoriam. Hoc eo cogitante, res vertitur in contrari-
um. nam profectus quidem est, sed reditus nullus fu-
it. ibiq; incerto suorum aut hostium iaculo confodit.
Fertur autem quia dum fuisset vulneratus, mox san-
guine suo compleuerit manum, & in aërem piecerit,
dicens: Galilæe vicisti. i& in eo ipso confessus est cum
blasphemia victoriam.

AD HAYMONIS

EPISCOPI HALBERSTAT-

tensis liber decimus.

THEODERITVS in tripartita
historia. Caput .I.

Ost Iulianum Iouinianus ab ex-
ercitu trahitur ad imperij insi-
gnia, qui excusat se sacrilegis nō
posse imperare, quia Christian⁹
esset. nec acquiescit donec accla-
mat exercitus, Et nos Christia-
ni sum⁹. Hic persequit hereticos, & honorat ecclesiā.
Athanasium requirit, & ab ipso suscipit formā fidei, &
ecclesiā disponēdā modū. sed hec tā læta principia

Orta mors imatura mox corripit. Post hūc Valētinianus cū fratre Valēte suscipit imperiū, expulsus quondā militia à Iuliano pro fide nostra. & sibi quidem tunc Occidentales delegit partes, fratri autem Orientales reliquit. Valentinianus ergo in fide & religione Romanam rempublicam administrat, sed Valens fauendo hæreticis, abiit in viam patrum suorum. Orthodoxos quosque persequitur, tormentis excruciat, damnat exilio, sed hoc post Athanasij obitum. Nam illo superstite, velut diuina quadam virtute prohibetur.

ATHANASIVS Alexandrinus Episcopus, quadragesimo & sexto sacerdotii sui anno moritur.

Caput II.

Igitur functo in pace Athanasio post multos agones, & Petro in loco eius substituto, quem & ipse sciscitatus de successore elegerat. fauore principis concitati aduersum nostros Arriani insurgunt vehementius. Tunc Lucius Arrianæ pestis episcopus, fugato Petro, supra persecutiones gentilium vastat ecclesiam, vastat & heremum, & bellum quiescentibus indicit. Itaque tria milia & eo amplius viros per totam heremum solitaria habitatione dispersos, armata manu oppugnare aggreditur. Patrēsque monachorum Aegypti Macharium, Isidorum, aliūmque Macharium, Heraclidem & Paulum, discipulos Antonii tradidit exilio. Qui vitæ merito insignes & virtutibus admirabiles habebantur. Pro breuitate proposita cate-

HAYMO DE CHRISTIA.

Cæcus quidam ad cellam Macharij cum non reperisset eum domi, mœstus primo, sed mox fidei ardore calefcens, Applicate me, inquit, ad illam partem parietis, vbi cubare solet senior. & admotus parumq; luti aridi, quo paries oblitus erat, palmæ suæ superponens, & de aqua putei, ex quo ipse bibebat, resoluens oculos suos, perunxit, & mox visum recepit. Sed & idem Macharius catulos leænæ cæcos, à matre sibi obiectos, cum pro hisdem bestia supplicare videretur, liberat à cæcitate, donaturque à bestia pluribus pellibus laniatis pro munere, ore suo enectis, & ante cellam eius depositis. Sed his tantis virtutum mirabilibus non defert Lucius Arrianus, quinimo iubet ipsos prædictos patres clam raptos, in ignitam Aegypti insulam deportari, vbi & multa operantur miracula, & conuertunt incredulos. Quod expauescens Lucius, veritus populum propter iustos tumultuantem, reuocat eos, & ad heremum remittit. Verum dum hoc Lucius agit in Aegypto, Valens Arrianorum imperator per alia loca, non minus aduersus nostros insaniuit, maxime apud Edissam Mesopotamiæ urbem, Thomæ apostoli reliquijs decoratam, vbi de ecclesia catholicis eiectis, nec in campo permittit habere conuentum. Tunc velut aurum in fornace probatum, in persecutione fulget ecclesia: vnde non in verbis tantum, sed in carceribus & exilijs vinculisque fides approbatur. Interea cum apud Alexandriam nebulosus quidam doctor Lucius obtenebraret populos, velut lampadē quandā diuinæ lucis Didymum dominus accendit,

hic a pueritia luminibus orbatus, nec ideo minus literis se applicans, mirum dictu, in tantam scripturarum eruditionem diuino peruenit miraculo, ut scholae ecclesiasticae illius temporis maximus doctor existeret. Hinc beatus Antonius cum fidei Athanasij testimonium laturus aduersum Arrianos de Thebaide descendisset, magnificis consolatus est verbis. Nihil te, inquit, offendat Didyme, quod carnalibus oculis videris orbatus: desunt tibi oculi, quos mures & muscae & lacerae habent: sed laetare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus deus videtur, per quos tibi magnum scientiae lumen accenditur.

DE illustribus viris Basilio & Gregorio.

Caput III.

EA tempestate Basilius & Gregorius, Cappadociae instar duorum caeli luminarium refulgent, ambo nobiles, ambo Athenis sufficientissime eruditi: qui remotis denique secularium Graecorum libris, monasterium expetunt, soli diuinae scripturae attendentes. Basilius contemplationi monasticae inhaeret, contemptu seculi humilior. Gregorius ecclesiasticae actioni in praedicatione liberior. Basilius itaque Caesareae Cappadociae fit episcopus, qui cum a Valente in exilium cogeretur, & stare ad tribunal, praefecto minitanti fertur eleganter respondisse: Vtinam, inquit, dignum haberem aliquod munus quod ei offerrem, qui Basilius maturius de nodo huius follis absolueret. Cumque daretur ei spatium deliberandi, Ego (ait) in crastino tempore ero qui hodie, tu te vtinam non mutes. Et illa quidem nocte cum vxor imperatoris vehementer

HAYMO DE CHRISTIA.

eruciaretur, & filius eius vnicus diuina exingueretur
vltione. Rogatur Basilius, & detinetur ad intercessio-
nem, qui paulo ante expellebatur ad pœnam. Itaque
omnibus catholicis expulsis à Valente, solus vsque ad
vitæ exitum intemerato communionis sacramento
in ecclesia perdurat.

GREGORIUS Nazanzenus
Constantinopolin trans-
latus est.

Caput. IIII.

Gregorius apud Nazanzi oppidum in locū pa-
tris episcopi subrogat, famosissimus in doctri-
na & hæreticorum validissimus oppugnator.
Vnde & Constantinopolin ad docendam ecclesiam
transfertur. Per idem tempus sancto Liberio Roma-
no pontifice, Damasus succedit in apostolatum, con-
tra quem Vrsinus schismaticus præsumit Apostolicā
sedem, defendentibus alterutris & bella mouētibus,
adeo vt humano sanguine implerentur orationum
loca. Sed adest assertor innocentie deus Damaso pru-
denti & innocenti viro. Sed apud Mediolanum de-
functo Auxenio episcopo hæreticorum, Ambrosius
vir primo consularis, subito populi clamore episco-
pus eligitur, adhuc tamen catechuminus, sed mox an-
te ordinationem suam baptizatur.

VALENTINIANVS regnat decē
annis.

Caput V.

INterea Valētinianus imperator diē obiit, filijs suis
Gratiano & Valētiniano relinquēs imperiū. sed & fr̄
ei^o Gotthis īsurgētib⁹ fugiēs è bello flāmis exust⁹ ē.

RERVM MEMO. LIB. X.

DE GRATIANO illustri imperatore.

Cap. VI.

IGitur Gratianus cū fratre admodū paruulo post Valentem quoq; Oriētis suscipit imperiū. Hic pius fuit ac religiosus, armis strenuus, velox in corpore, ingenio bonus, & plus verecundus, quā reipublicæ intererat. Vnde & ad curā & administrationem rerū Theodosium acuit, virum vtilem & armis maturum, Orientis ei procuratione pmissa. Qui Gratianus postquam multa religiose & fortiter gessit, & à Maximo Britannorum tyranno peremptus est, post se in occiduis partibus relinquit Valētinianum. Cuius interim mater Iustina Arriana persequitur ecclesiam, comminans sacerdotibus exilia, nisi Arrianensia suscipiant decreta. Sed & Ambrosium turrim aduersus hæreticos validissimam multa oppugnatione fatigat, quem & persuaso filio parat exilio condemnare, sed à populis incredibiliter amantibus Ambrosium impeditur. Qui Ambrosius aduersus reginam non se manu defendat ac telis, sed ieiunijs & obsecrationibus indefinenter insistit, donec vindice deo, tyranno Maximo perurgente versa in fugam, cum filio exilium sortitur.

DE THEODOSIO pio ac religioso

imperatore.

Cap. VII.

INterea Theodosius beneficiorum Gratiani memor, ad vindictam eius totis viribus Orientis insurgens, sanguinē iustū vlciscit, regnū recuperat, fidē catholicā restituit, quā Iustina violauerat, & inde ad Orientē regressus, sicut ab exordio regni precipitatis

HAYMO DE CHRISTIA.

penitus idolis, pulsus hereticis, congregatus catholicis, in fide & religione & munificentia perseuerat. Hic piam constituit legem, ut sententiæ principum super animaduersione prolata, in diem tricesimum ab executoribus differretur, quo locus misericordie vel (si res tulisset) penitentiae non periret.

Caput VIII.

Sub eodem tempore apud Laodiceam Apollinaris episcopus, vir sane in cæteris instructus, heresim generat, ex contentione asserens solum corpus, non etiam animam à domino in dispensatione susceptum, & pro supplemento illius rationabilis partis, ipsum dei verbum fuisse perhibebat. Hinc descendunt Apollinaristæ & hæretici, proprias habentes sectas & dogmata. Tunc conciliū Romæ congregatur à Damaso, & Petro Alexandrino, & damnatur Apollinaristæ, data hac decretali sententia, ut si quis filium dei humanitatis vel deitatis diceret minus aliquid habuisse, ab ecclesia fieret alienus. Sed & Constantino-
poli sub trecentis quinquaginta patribus, synodus celebratur, in qua omnes hæretici condemnantur. Tunc Martinus Turonicorum Galliae ciuitatis episcopus, multis miraculorum signis effulget. Tunc Hieronymus presbyter in Bethleem, imò toto orbe clarus habetur, de quo non sine magna admiratione suspicio, quare in hac historica narratione à Rufino pretermittus est insigniri, maxime cum cæteros illustres viros & contemporaneos suos nobilitauerit eloquio, qui vel impares ei fuerunt scientia, vel si pares aut superiores, certe omnimodo minus utiles ecclesijs.

RERVM MEMO. LIB. X.

Fortassis egit hoc Rufinus industria, ue videretur iniuriã illi libello facere, quem idem beatus Hieronymus scribit de viris illustribus, vbi & de seipso facit in vltimis mētionem. Dicitur etiã, q̄ inimicitias inter se aliquando habuerunt, & (si fas est dici de tam sanctis & prudētibus viris) obliquis se respexisse vultibus, & sermonibus nauere. Vnde forsitan à beato Hieronymo nunc sermonem historicū obliquauit. siue autem propter hoc, siue propter illud omiserit, nescio, deus scit: vnum scio, quia prætermittendus non erat. Vnde nunc idoneum duxi vicem supplere Rufini, & tantum hunc virum inserere narratiōi, vt quasi quoddã cornu aureo mutilata historia, huius insertione reformetur. Itaq; ea quæ sparsim de eo dictata reperi, suffragantibus eius meritis in vnum colligere breuiter dispono. Sed iam ad historiã reuertamur. Interea Theodosius pius imperator cōmunem se præbens sacerdotib⁹ dei, extinctis iam hæreticis, in pace & quiete magna regit ecclesias. Tunc idola penitus destruitur, templa gentiliū subuertuntur. Tunc apud Alexãdriam ingens templum Serapis deiicitur, in quo tam vastum erat ipsius Serapis simulacrū, vt dextera vnū parietem, alterum læua perstringeret. Quod monstrum ex omni genere metallorum signorumq; cōpositum ferebatur. Hoc idolum dicebant statutis diebus salutari à Sole, quoniam arte erat compositum, vt per fenestram exiguam radius solis directus, os & labia ei⁹ populo inspectate illustraret. Sed & in eodē templo signum solis ex subtilissimo ferro fabricatū, magnete lapide desuper laquearibus infixio, ipsumq;

HAYMO DE CHRISTIA.

trahentibus mouebatur deorsum, & tanquam ad salutandum Serapim altius eleuabatur. Sed cum ad subuertendum hoc simulacrum nostri insurgerent, paululum territi retardantur, gentilibus pro certo asserentibus, quòd si humana manus illud tetigisset, terra dehiscens ilico solueretur in chaos, cælumq; rueret in præceps, tum ecce vnus ex militibus fide concallescens, correptam bipennem maxillæ veteratoris illidit nec cælum tamen ruit, nec terra distenditur. Exinde alijs adiuuantibus ad cædendum, senex veterinosus distrahitur, & in conspectu clericorum Alexandriae exurit. Hic Serapis finis fuit, quem alij Iouem putant, alij virtutem Nili fluminis, alij regem Aegypti Apim, alij in honorem nostri Ioseph formatum asserunt esse simulacrum, ob diuisionem frumenti, qua subuenit Aegypto. Sed & in templo Saturni cum simulacrum deijcitur, tyranni eiusdem fani sacerdotis fraus comperta est, qui tanquam ex responso numinis, suæ libidini placentes feminas dicens dignas esse Saturno deo, & eius vocatiõe, faciẽsque in templo pernoctare, clausis ianuis, & traditis clauibus, cum videretur discedere, per subterraneos aditus simulacrum ingrediebatur à tergo exesum, & parieti diligenter annexum, & mox supplicansem & intentam mulierem, quasi voce Saturni aduocabat, sed & aliæ multæ Paganorũ fraudes tunc deteguntur. Itaque deiecto apud Alexandriam ipso capite idolo latriæ, reliqua idola conculcantur, & veri dei construuntur ecclesiæ. Interea Valentinianus in occiduis partibus, Iaqueo vitam finiuit, dolo (vt dicitur) ducis sui Arbogasti, post quem Euge

RERVM MEMO. LIB. X.

nus tyrannus Italiam occupat. Theodosius inflāma-
tur ad vltionem, & consulto Iohanne Anachoreta mo-
nacho, qui prophetico spiritu pollebat, Eugenium ex-
cipiat tyrannum, tam armis confusus, quā ieiunijs
& orationibus. Tunc de inimicis ad Orientem reuerti-
tur, ibique Arcadium filium Augustum creat, Hono-
rium quoque factum imperatorem Occiduis parti-
bus delegat. Ipse vero iam subiugatis hostibus, iam e-
liminatis idolis, iam sedata ecclesia, post decem & se-
ptē annos Romani imperij migrat ad dominum, cū
pñssimis principibus percepturus p̄mia meritorum.
Hic Rufinus ecclesiasticæ historiæ finem facit, & nos
quoque finitis persecutionibus, hæresibus consopitis,
fundata & extructa ecclesia, quia post enumera-
tionem tantorum martyrum, confessorum,
doctorum siue patrum, nihil dignius
restat vel illustrius, hic cum eo sus-
cepti operis compendium
terminemus,